ÄÄNEKOSKI
Tulevaisuus asuu täällä

Lausunto valtuustoaloitteeseen
Laatija: opetus- ja kasvatusjohtaja Niina Rautanen
sekä hallintopäällikkö Henriikka Mäkelä
Laatimispäivä: 3.8.2026
Dnro: 249/00.01.03.01/2026

Opetus- ja kasvatusjohtajan ja hallintopäällikön lausunto
Valtuustoaloite nuorisovaltuuston aloite- ja puheoikeudesta valtuuston kokouksissa

Taustaa

Leila Lindell ja 16 muuta valtuutettua ovat tehneet valtuustoaloitteen nuorisovaltuuston suorasta aloiteoikeudesta ja puheoikeudesta valtuuston kokouksissa. Aloitteessa esitetään, että nuorisovaltuustolle myönnetään aloiteoikeus tehdä aloitteita kaupunginvaltuustolle, nuorisovaltuuston edustajalle myönnetään läsnäolo-oikeuden lisäksi puheoikeus valtuuston kokouksiin ja edellä mainitut muutokset kirjataan hallintosääntöön.

Asian arviointi

Nuorisovaltuustojen asema kunnallisessa demokratiassa on ajankohtainen kysymys, sillä myös kuntalakia koskevassa esitysluonnoksessa ollaan täsmentämässä nuorisovaltuuston aloiteoikeutta. Nuorisovaltuusto on lakisääteinen vaikuttamistoimielin, jonka vaikuttamiskeinojen tulee kaupungin lakiehdotukseenkin lausuntonaan antaman näkemyksen mukaan olla rakenteellisesti vahvoja. Tästä näkökulmasta suora aloiteoikeus kaupunginvaltuustoon tukee nuorten aitoa osallisuutta.

Suora aloiteoikeus mahdollistaa myös sen, että nuorisovaltuuston aloitteet käsitellään suoraan poliittisessa päätöksenteossa ilman välikäsiä. Tämä selkeyttää menettelyä ja tukee nuorisovaltuuston puoluepoliittista sitoutumattomuutta. Lisäksi suora aloiteoikeus vahvistaa nuorten vaikutusmahdollisuuksia tilanteessa, jossa alle 18-vuotiailla ei ole äänioikeutta kuntavaaleissa. Suoran aloiteoikeuden käyttöönotto mahdollistaa myös sen, että Äänekosken kaupunki täyttää Nuorisovaltuustomyönteinen kunta -sertifikaatin keskeiset kriteerit.

Hallintosäännössä on määritelty vaikuttamistoimielinten aloitteiden käsittelyprosessi sekä valtuustoaloitteiden käsittelyprosessi. Nykyisen hallintosäännön mukaisesti valtuutettujen aloitteet toimitetaan kaupunginhallituksen valmisteltavaksi ja edelleen toimivaltaiselle toimielimelle tai valtuustolle, jos vähintään neljäsosa valtuutetuista on allekirjoittanut aloitteen. Valtuutettuihin nähden yhdenvertaisen aloiteoikeuden vuoksi nuorisovaltuuston tekemät aloitteet tulisi käsitellä samojen periaatteiden ja menettelyjen mukaisesti kuin valtuutettujen tekemät valtuustoaloitteet. Nuorisovaltuuston kollektiivina tekemän aloitteen voidaan katsoa olevan vähintään neljäsosan allekirjoittama, jolloin se käsiteltäisiin valtuustossa.

Nuorisovaltuuston suoran aloiteoikeuden lisäksi aloitteessa esitettiin nuorisovaltuuston edustajalle myönnettävän puheoikeus valtuuston kokouksissa. Ehdotus varmistaa nuorten mahdollisuuden tuoda oma näkökulmansa kuuluviin myös kysymyksissä, jotka eivät rajaudu nimenomaan nuoria koskeviksi ja edesauttaa nuorten äänen kuulumista myös sellaisissa päätöksentekotilanteissa, joihin nuorisovaltuusto ei ole valmistellut erillistä kannanottoa.

Mahdolliseen puheoikeuteen liittyvänä riskinä on tärkeä tunnistaa, etteivät nuoret ole yhtenäinen joukko eikä nuorten vaikuttamismahdollisuuksien turvaamista voida typistää pelkästään valtuustossa toteutuvaan puheoikeuteen. Nuorisovaltuuston edustajan puheoikeuden lisäksi tulee siis säilyttää myös nykyiset vaikuttamisen kanavat ja muistaa päätöksentekotilanteissa myös nuorten keskuudessa mahdolliset arvomaailmalliset eroavaisuudet, jotka eivät pääse valtuustosalissa samalla tavoin vuoropuheluun kuin valtuutettujen puoluepoliittiset näkemykset.

Suositus

Suosittelemme, että hallintosääntöön kirjataan:
1) nuorisovaltuustolle yhtäläinen aloiteoikeus kuin valtuutetuille; ja
2) nuorisovaltuuston edustajalle puheoikeus valtuuston kokouksiin